

3. Ініціатива законотворців. URL: <https://www.buh24.com.ua/vibori-direktora-byuro-ekonomichnoyi-bezpeki-a-suddi-hto/amp>.

Калініна Ірина Валеріївна,
завідувач кафедри спеціально-правових
дисциплін Донецького державного
університету управління, кандидат
юридичних наук, доцент;
Силенко Наталія Георгіївна,
здобувач ступеня вищої освіти магістра
Донецького державного університету
управління

ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

25 березня 2021 року набув чинності Закон про Бюро економічної безпеки України (надалі – БЕБУ), яким передбачено створення правоохоронного органу, що займатиметься кримінальними правопорушеннями у сфері економіки та ліквідує податкову міліцію.

Станом на сьогодні функція розслідування економічних злочинів належить трьом органам: податковій міліції, економічному департаменту Служби безпеки України (далі – СБУ) та відповідним підрозділам Національної поліції України. БЕБ має розпочати свою діяльність не пізніше шести місяців з дня набрання чинності Законом, протягом цього ж строку Уряд забезпечить ліквідацію ДФС [1].

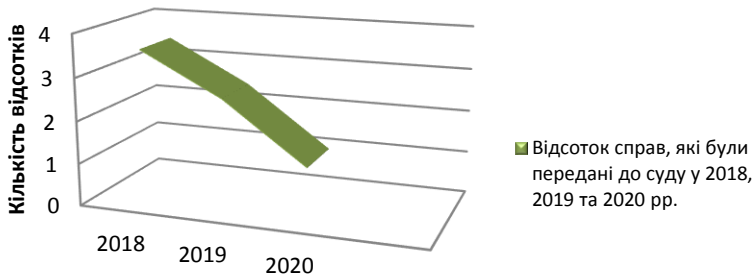
БЕБУ дозволить оптимізувати структури та чисельність органів, які ведуть боротьбу зі злочинами у сфері економіки, шляхом усунення дублювання їх функцій. Його діяльність координуватиме Кабінет міністрів України.

Створення Бюро є комплексною реформою, яка здійснюється одночасно із реформуванням СБУ. Важливим аспектом створення нового правоохоронного органу є реалізація Україною своїх міжнародних зобов'язань щодо Міжнародного валютного фонду та Європейського Союзу. Задля уникнення дублювання функцій різними відомствами БЕБУ зосередить у своїй діяльності розслідування всіх економічних злочинів, за виключенням тих, які розслідує Національне антикорупційне бюро України. Це означає, що зі створенням БЕБУ зникне не лише податкова міліція, але й економічні підрозділи в Національній поліції та Службі безпеки України [2].

Зокрема, на БЕБУ планують покласти повноваження розслідувати ухилення від сплати податків, але крім цього ще низку злочинів, пов'язаних з економікою та фінансами таких як шахрайство з фінансами, протиправне заволодіння майном підприємства, доведення до банкрутства та багато іншого [3].

На думку О. Співака важливість оптимізації системи кримінальної юстиції яскраво ілюструється останньою статистикою досудового

розслідування кримінальних проваджень за статтею 212 КК України (ухилення від сплати податків). Так, у 2018 році загалом було обліковано 1099 кримінальних проваджень за статтею 212 КК України, із них лише 39 передано до суду з обвинувальним актом. За 2019 рік було обліковано 852 кримінальні провадження за статтею 212 КК України та направлено до суду лише 22 обвинувальні акти. За 2020 рік було обліковано 910 кримінальних проваджень за ст. 212 КК України, із них до суду було направлено лише 10 обвинувальних актів [4].

Отже, якщо у 2018 році до суду було направлено 3,5% від загальної кількості облікованих справ, у 2019 – 2,5%, то за 2020 рік – лише 1,09% кримінальних проваджень передано до суду з обвинувальним актом.

Проаналізувавши отриманий графік, можемо припустити, що значна більшість кримінальних проваджень щодо ухилення від сплати податків розпочинається, коли взагалі відсутній склад злочину за ст. 212 КК України, а досудове розслідування може здійснюватися для вчинення тиску на бізнес. Такі розслідування можуть супроводжуватися низкою таких слідчих та процесуальних дій, як обшуки, вилучення речей та документів, допити співробітників, арешт рахунків компанії, що може розглядатися як тиск на бізнес [4].

З огляду на вищезазначене, очевидно є необхідність запровадження нових аналітичних підходів для протидії економічним злочинам та проведення ефективних розслідувань. Так, протягом останніх 5 років Рада бізнес-омбудсмена неодноразово висловлювала свою позицію щодо необхідності створення єдиного органу із розслідування злочинів у економічній та податковій сферах. І така позиція бізнесу та РБО полягала саме в створенні нового органу на основі «аналітичного» підходу в його роботі, без силового блоку.

Важливо зазначити, що превалюючою формою діяльності співробітників БЕБУ має стати аналітична робота, спрямована на вивчення злочинних «схем» та запобігання їм.

«Новий орган буде аналітичним і виявлятиме системні злочини, працюючи з базами даних, а не оперативно-розшуковими заходами чи

проведенням обшуків в офісах», - зі слів Данила Гетманцева, Голови Комітету з питань фінансів, податкової та митної політики, народного депутата [5].

Основними завданнями БЕБУ є:

1) виявлення зон ризиків у сфері економіки шляхом аналізу структурованих і неструктурованих даних;

2) оцінювання ризиків і загроз економічній безпеці держави, напрацювання способів їх мінімізації та усунення;

3) надання пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових актів з питань усунення передумов створення схем протиправної діяльності у сфері економіки;

4) забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави;

5) збирання та аналіз інформації про правопорушення, що впливають на економічну безпеку держави, та визначення способів запобігання їх виникненню в майбутньому;

6) планування заходів у сфері протидії кримінальним правопорушенням, віднесенням законом до його підслідності;

7) виявлення та розслідування правопорушень, пов'язаних з отриманням та використанням міжнародної технічної допомоги;

8) складання аналітичних висновків і рекомендацій для державних органів з метою підвищення ефективності прийняття ними управлінських рішень щодо регулювання відносин у сфері економіки [1].

Проте, варто зазначити, що у БЕБУ працюватимуть детективи, які проведитимуть не лише збір аналітичної інформації про, наприклад, ухилення від сплати податків, але й вестимуть оперативно-розшукову діяльність на рівні з іншими силовими структурами. За Законом структура БЕБУ може включати підрозділи детективів, інформаційно-аналітичні, оперативно-технічні та інші підрозділи. Загалом у БЕБУ планують працевлаштувати 4 тисячі працівників – як у центральний апарат, так і до регіональних відділень, – яким буде забезпечено конкурентний рівень заробітної плати, що має стати одним із чинників попередження корупції в правоохоронному органі [6].

Одним із багатьох позитивних кроків до зменшення тиску на бізнес з боку правоохоронних органів стане створення Ради громадського контролю при БЕБУ. Рада отримає консультативну та контролюючу функції, та буде обиратися на засадах відкритого та прозорого конкурсу шляхом рейтингового інтернет-голосування громадян України.

Таким чином, БЕБУ, як єдиний орган із розслідування економічних злочинів, покликаний сприяти зменшенню тиску на бізнес шляхом недопущення дублювання функцій кількома правоохоронними органами; введення посади аналітика БЕБУ, що дозволить знизити кількість безпідставно відкритих кримінальних проваджень; створення при БЕБУ Ради громадського контролю, яка допоможе забезпечити

прозорість як при обранні на посади до БЕБУ, так і у діяльності та звітності.

Список використаних джерел

1. Набув чинності Закон про Бюро економічної безпеки України URL: https://biz.ligazakon.net/news/202477_nabuv-chinnost-zakon-pro-byuro-ekonomichno-bezpeki-ukrani.

2. Рада прийняла закон про створення Бюро економічної безпеки. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/01/28/670461/>.

3. Калашник П. Бюро економічної безпеки – кінець «маски-шоу» чи податкова міліція в новій обгортці? URL: <https://hromadske.ua/posts/byuro-ekonomichnoyi-bezpeki-kinec-maski-shou-chi-podatkova-miliciya-v-novij-obgortci>.

4. Співак О. Бюро економічної безпеки України: що передбачає прийнятий закон та які можливі наслідки для бізнесу. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/201304_byuro-ekonomichno-bezpeki-ukrani-shcho-peredbacha-priyniyatiy-zakon-ta-yak-mozhliv-nasltdki-dlya-bznesu.

5. Слуга народу. Бюро економічної безпеки. URL: https://sluga-narodu.com/beb/?gclid=CjwKCAjw9r-DBhBxEiwA9qYUpYg_hOuwWJ2PuMoE-RAUfY2BzJWIBid-5yKw9DdkqiwMOpFVpgPyBRoCQB8QAvD_BwE.

6. Закон про Бюро економічної безпеки України URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/T211150?an=1https://ips.ligazakon.net/document/view/T211150?an=1>.

Капліна Оксана Володимирівна,
завідувач кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних
наук, професор

БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: НА ШЛЯХУ РОЗБУДОВИ

28 січня 2021 року набув чинності Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» [1], яким передбачено створення нового центрального органу виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави. Відповідно до покладених завдань Бюро економічної безпеки України має виконувати правоохоронну, аналітичну, економічну, інформаційну та інші функції.

Аналіз вказаного Закону України дає підстави стверджувати, що Бюро економічної безпеки – орган, який за своїми повноваженнями значно відрізняється від інших органів, які були спеціально створені останнім часом для здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень віднесених до їх підслідності КПК України. Зокрема, відповідно до ст. 1 Закону України «Про Національне антикорупційне